

Bakı Dövlət Universiteti Tələbə Hüquq Jurnalı artıq 10 yaşında!

*Orxan Abdulkərimli**

Bakı Dövlət Universitetinin Tələbə Hüquq Jurnalının 10-cu Buraxılışı üçün yubiley münasibətilə yazmaq təklifi almağım məndə qürur hissi oyatmaqla yanaşı, gözümün önündə böyüyən bu 10 yaşlı "uşaq"ın keçdiyi yolu və gələcəyi barədə fikirlərimi təsvir etmək sevincini də bəxş etmiş oldu. Bu yolda ilk addımları atanlardan biri olaraq zamanla ölkəmizdə önəmli hüquqi nəşr və keyfiyyətli akademik hüquqi müzakirə məkanına çevrilən Jurnalın qurulma məqsədləri, eləcə də keçmiş barədə bəzi təəssüratlarımı, gələcəyi və hədəfləri barədə baxışlarımı bölüşəcəyəm.

2014-cü ilin oktyabr ayının sonlarında Bakı Dövlət Universitetinin Hüquq fakültəsinin Tələbə Elmi Cəmiyyətinin İdarə Heyətinə sədr seçildiyim gün İdarə Heyətinin üzvləri ilə Azərbaycan hüquq təhsilində mövcud olmayan, tamamilə tələbələr tərəfindən idarə və redaktə olunan hüquq nəşrinin təsis olunmasını qarşımızda məqsəd kimi müəyyən etmişdik. Bununla belə, səmimi olaraq deməliyəm ki, bu işi necə edəcəyimizi təsəvvür edə bilmirdim. Bunun səbəblərindən bəziləri isə özümün də şəxsən şahid olduğu, hüquq təhsilindəki ən böyük maneələrdən biri olan orijinal elmi işlərin azlığı, buna marağın az olması və düşüncələrimizi hədəf auditoriyaya çatdırmaqda problemlər idi. Hətta Jurnal ad seçərkən "tələbə" sözünün başlığa əlavə edilməsi ilə bağlı kənardan ciddi təkidlərin olması bizi qarşıda hansı çətinliklər gözlədiyinin ilkin carçısı idi. Məlumat üçün bildirim ki, qabaqcıl dünya təcrübəsində belə jurnalların başlığına "tələbə", "müəllim" və ya "professor" sözləri əlavə edilmir.

2014-cü ilin oktyabr ayında Jurnalı təsis etdikdən sonra qarşımızda daha böyük bir maneə var idi. Belə ki, həmin dövrdə Azərbaycanda bakalavr hüquq təhsilində hüquqi yazı fənni tədris edilmirdi və bu sahə tələbələr üçün olduqca yad idi. Bu özünü daha çox hüquqi yazının bizim regionda, xüsusilə də sovet hüquq təhsili sisteminə məruz qalmış ölkələrdəki üslub fərqlərində göstərirdi. Belə fərqləndirici xüsusiyyətlərə akademik hüquqi yazı nümunələrində müəlliflərin mövqelərini bəzən daha sərt dildə, amma öləri əsaslandırması və ya tənqiddən uzaq olmaq üçün fikirləri bir qrup şəxsin adından "biz" deyərək bildirməyini aid etmək mümkündür. Buna baxmayaraq, müəllifin yumşaq dildən istifadə edərək bildirdiyi fikrin məsuliyyətini öz üzərinə götürməsi inkişaf etmiş hüquqi yazı təcrübəsində

* Bakı Dövlət Universiteti Tələbə Hüquq Jurnalının qurucu Baş Redaktoru və 2015-ci il məzunu.

artıq geniş yayılmış yanaşmadır. Yəni ümumi olaraq bildirməliyəm ki, hüquqi yazıda siyasi yumşaqlıq və dəqiqlik olması vacibdir.

Digər tərəfdən ölkəmizdə tətbiq olunan istinad qaydaları da qabaqcıl hüquqi yazı tələblərinə tam cavab vermirdi. Beləliklə, adətən dəqiq elmlər üzrə yazılmış işlərdə istifadə olunan istinadların yazı sonunda verilməsi qaydası (*endnote*) əvəzinə, qabaqcıl hüquqi yazı ənənələrinə daha çox uyğun olan hər səhifə sonunda istinadların verilməsi qaydasını (*footnote*) tətbiq etməyə nail olmağımız möhkəm təməlin göstəricisi idi.

Buna görə də ilk işlərimizdən biri tələbələri akademik hüquqi yazı standartları ilə tanış etmək oldu. Belə ki, 2014-cü ilin dekabr ayının 13-də Altay Mustafayev¹ bizim dövlətimizlə Bakı Dövlət Universiteti tələbələrinə bu mövzuda başlanğıc səviyyədə ilk təlimi keçirmiş oldu.² Nəticədə, həmin təlimdə iştirak etmiş (istiqamət verilmiş) tələbələrin müəllifi olduğu məqalələrin də yer aldığı Jurnalın 13 məqalədən ibarət ilk buraxılışı çap edildi. Maraqlı digər bir məqam odur ki, həmin buraxılışın dərci münasibətilə 2016-cı ildə ABŞ-nin Yale, Harvard və Georgetown universitetlərinin hüquq məktəblərinin professorları və hüquq jurnalının prezidenti tələbələrə videotəbrik ünvanlamışdı.³ Olduqca sevindirici haldır ki, həmin təlimdən və Jurnalın nəşrindən sonra akademik hüquqi yazı ilə bağlı keçirilən təlimlərin sayı və bu təlimlərə maraq artmış, hətta ölkədəki bəzi hüquq fakültələrində, o cümlədən Bakı Dövlət Universitetinin Hüquq fakültəsində mövcud olan hüquqsünaslıq ixtisası üzrə bakalavr pilləsində də hüquqi yazı fənni tədris olunmağa başlamışdır.

Bundan sonra növbəti redaksiya heyətləri Jurnalı daha da inkişaf etdirərək onun fəaliyyətini mükəmməlləşdirmək istiqamətində işlər görməyə davam etdilər. Hətta onlar Azərbaycanda ilk dəfə "HeinOnline" məlumat bazasına çıxış əldə etməklə bərabər, Jurnalın "Scopus"-a daxil edilməsinə də nail oldular. Jurnal adıçəkilən məlumat bazalarında indekslənen ölkədə ilk belə tələbə hüquq nəşri idi. Əlavə olaraq, beynəlxalq məqalə qəbulu sistemlərinə daxil edilməsi, ikidilli və artıq hər ay minlərlə baxış alan veb-saytın yaradılması, dünyanın müxtəlif yerlərindən məqalələrin göndərilməsi Jurnalı həm də beynəlxalq nəşrə çevirmiş oldu. Keyfiyyətli iş və redaksiya heyətlərinin çəkdiyi zəhmət olmadan bunlara nail olmaq mümkün olmazdı. Yalnız öz savadları və fərdi kompüter bacarıqları ilə bütün bunları edən

¹ Bakı Dövlət Universiteti Hüquq fakültəsi bakalavr və magistr məzunu, Vaşinqton Universiteti magistr məzunu, "Altay Mustafayev Law & Tax" şirkətinin qurucusu və idarəedicisi partnyoru, İndiana Universitetinin hüquq üzrə fəlsəfə doktorluğuna namizədi.

² Student Academic Society of Baku State University, "Akademik Hüquqi Yazı" - Altay Mustafayev (2014), <https://www.youtube.com/watch?v=SPf4HZvF1Gc> (son baxış 6 fevral 2024).

³ Student Academic Society of Baku State University, Congratulations from Yale, Harvard, and Georgetown Law Schools to Baku State University Law Review (2016), <https://www.youtube.com/watch?v=bxfeOK5uaF0> (son baxış 6 fevral 2024).

redaktorların bu gün çox insan tərəfindən bilinməməsi, hətta bütün bunlara marağın istənilən səviyyədə olmaması görülən işlərin hədəf getməsi anlamına gəlməməlidir. Ona görə ki, Jurnalın redaksiyasının əsas prinsipi insanlar tərəfindən keçici alqış qazanmaq deyil, illərin sınağından keçəcək keyfiyyətli iş ortaya qoymaqdır. Məlum məsələdir ki, tarixən belə təşəbbüslər uzun illər ərzində cəmiyyətlər tərəfindən layiq olduğu dəstəyi qazanmamışdır.

Belə təşəbbüslər ABŞ hüquq məktəbləri üçün yad olmasa da, bu konsepsiya bizə nisbətən yaxında olan Avropa hüquq məktəblərində yalnız yaxın keçmişdə geniş tətbiq olunmağa başlamışdır. Tələbələr tərəfindən redaktə olunan hüquq jurnallarının üç əsas iştirakçısı vardır. Birincisi, redaktor tələbələr, ikincisi, məqalə müəllifləri və üçüncüsü, oxucular. Tələbə perspektivindən yanaşdıqda Jurnal redaktor və müəllif tələbələr üçün həm hüquqi yazı bacarığına yiyələnmək, həm də peşəkar və akademik sferada tanınıb özlərini indidən sübut etmək üçün mükəmməl vasitələrdən biridir. Üçüncü iştirakçı olan oxucular isə ən yeni trendlərdən, eləcə də fərqli yanaşmalardan xəbərdar olmaqla öz gələcək işlərində və ya araşdırmalarında Jurnalın mənbə kimi istifadə edə bilirlər.

Prosesin əsas icraçısı olan birinci subyekt, redaktorun başlıca rəhbər tutmalı olduğu prinsip obyektivlikdir. Bu məqsədlə keçən 10 il ərzində hər il dəyişən redaksiya heyətləri məqalə tələbləri, etik siyasət və qiymətləndirmə siyasəti kateqoriyaları üzrə süzgəc meyarlar hazırlamışdılar. Biz hazırda MDB-də, eləcə də Şərqi Avropa və Yaxın Şərqdə tələbələr tərəfindən idarə olunan və eyni zamanda nüfuzlu məlumat bazalarında indekslənen yeganə hüquq nəşri — Bakı Dövlət Universitetinin Tələbə Hüquq Jurnalının fəaliyyətini və təcrübəsini nümunə olaraq digər tələbə cəmiyyətlərinə öyrətməkdə maraqlıyıq. Belə ki, bu fəaliyyət dünya təcrübəsindəki ənənələrə uyğun davam etdirilməzsə və keyfiyyətli daxili rəqabət mühiti yaradılmazsa, aşağı səviyyəli və dayanıqsız nəşrlər çoxluğu ilə qarşılaşa bilərik.

Diqqət yetirdinizsə, bu yazıda bir neçə dəfə “ilk” sözündən istifadə etdim. Bu söz bizim üçün ən sevimli, lakin artıq cəmiyyət üçün adıləşmiş bir anlayışa çevrilmişdir. Müşahidələrim onu göstərir ki, hər kəs müxtəlif “ilk”ləri yaratmaq üçün mübarizə aparır, amma bir gözərdi edilən problem var, o da davamlılıqdır. Belə təşəbbüslərin davamsızlıq riski illər sonra öz fəsadlarını ortaya çıxarır. Məni sevindirən ən başlıca məqam odur ki, Jurnal 10 ildə “ilk” adından daha çox “davamlı” və “inkışaf edən” etiketlərini doğrultmağa nail olmuşdur. Bu o demək deyil ki, Jurnalın 10 illik fəaliyyətində hər iş yolunda getmişdir. Bəzən işlər qırılma nöqtəsinə gəlsə belə, redaktorlar bunların öhdəsindən peşəkarlıqla gəlməyi bacarmışdılar.

Jurnalın və hüquq icmasının keçmiş və hazırkı vəziyyəti barədə ümumi fikirlərimi bölüşdüyümə görə artıq Jurnalın gələcəyi barədə təsəvvürlərimi paylaşmaq istərdim. Bakı Dövlət Universitetinin Tələbə Hüquq Jurnalı ölkədə və regionda digər tələbə cəmiyyətləri üçün qabaqcıl təcrübə rolunu

oynamaqla tək cə ümumi məzmunlu deyil, həm də hüququn müxtəlif sahələri üzrə nəşrlərin yaradılması və inkişaf etdirilməsi istiqamətində mayak rolunu oynayacaqdır. Digərləri üçün nümunə olmaq, sübut olunmuş qabaqcıl təcrübəsini aparıcı standart kimi kodeksləşdirmək, hüquq icmasını maarifləndirmək məqsədilə öz zəngin təcrübəsindən faydalanaraq akademik hüquqi yazı barədə bələdçilər hazırlayıb yayımlamaq, habelə müxtəlif mövzularda simpoziumlar və müzakirələrə öncülük etməklə müasir çağırışlara proaktiv reaksiya vermək Jurnalın növbəti onilliyinin hədəfləri olmalıdır. Bununla bərabər, Jurnal daima redaksiya, araşdırma, mövzu və məzmun keyfiyyətinin artırılmasına çalışmalı, yeni zirvələri fəth etməlidir.

Burada bəhs edilən təcrübə əsasən ABŞ-nin qabaqcıl hüquq məktəblərində mövcud olduğuna görə bizim tələbələrə belə fəaliyyətlər bəzən əlçatmaz görünə bilər. Buna baxmayaraq, Jurnal həmin stereotipi aradan qaldıraraq gələcək təşəbbüslər üçün yol açmışdır. Jurnalın indiyə qədər olan redaktor heyətləri, ehtimal ki, bu Jurnalın 100-cü buraxılışının şahidi ola bilməyəcək, amma həmin buraxılışın ön sözünü yazacaq şəxsin yazısında o günə qədər olan bütün redaktorların fəaliyyətinə layiqli qiymət verəcəyinə şübhəm yoxdur.